

ARUBA

Examen VWO

2021

Tijdvak-1
vrijdag 28 mei
7:30-10:00

Geschiedenis

Bijlage

Dit Bijlagenboekje bestaat uit 2 bijlagen.

Bijlage 1: Oorlog en Vrede

Bron 1: De droom

Toelichting:

Een Britse ansichtkaart uit 1915 over Keizer Wilhelm II. De keizer staat op de wereld, hij torent uit boven de leiders van de andere landen die voor hem buigen. Achter hem staat een zon met de tekst: "De wereld is van mij."

Bron 2: Sean McMeekin, professor geschiedenis aan de Koc Universiteit in Istanbul, over het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog

---

Het doel van Oostenrijkse en Duitse diplomaten na het Sarajevo conflict was om te proberen een conflict te lokaliseren in de Balkan. Dit was misschien niet realistisch, maar het ideale scenario in zowel Berlijn als Wenen was dat Oostenrijk-Hongarije in staat zou zijn Servië te confronteren zonder inmenging van de andere machten. Ruslands eigen beleid of positie was, natuurlijk, (1) om het conflict te verbreden tot een continentaal conflict, (2) om er zo zeker van te zijn dat Frankrijk erbij betrokken zou raken, net als Groot-Brittannië, (3) om zich ervan te verzekeren dat als het tot oorlog kwam, Groot-Brittannië en Frankrijk aan de kant van Rusland zouden vechten. Dus, in deze zin, is het feit dat het een Europees en wereldconflict was, eigenlijk het beleid van Rusland. Dat betekent niet dat Rusland alle schuld heeft. Het was de combinatie van de Oostenrijks-Duitse reactie op Sarajevo en de Russische reactie op Oostenrijks actie tegen Servië. Dat is wat de oorlog veroorzaakte.

Bron 3: John Keiger, Professor Europese geschiedenis en internationale relaties aan de universiteit van Cambridge, over het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog

Het is niet duidelijk, tot op de dag van vandaag, in hoeverre de individuele machten verantwoordelijk waren voor de oorlog. Ik zou echter willen suggereren dat de grootste verantwoordelijkheid bij Duitsland en Oostenrijk-Hongarije lag. (...) De voornaamste reden voor het uitbreken van de oorlog in die laatste weken van juli en begin augustus, was een groep verwarde politici die het slachtoffer was van omstandigheden. Ze waren zich niet altijd bewust van wat ze deden. Ze waren zich niet altijd bewust van de consequenties van hun beslissingen. Het gevolg hiervan was dat ze af en toe gedwongen werden beslissingen te nemen die geleidelijk leidden tot het proces van het uitbreken van de oorlog.

Bron 4: De oprecht verbaasde Volkenbond

Toelichting:

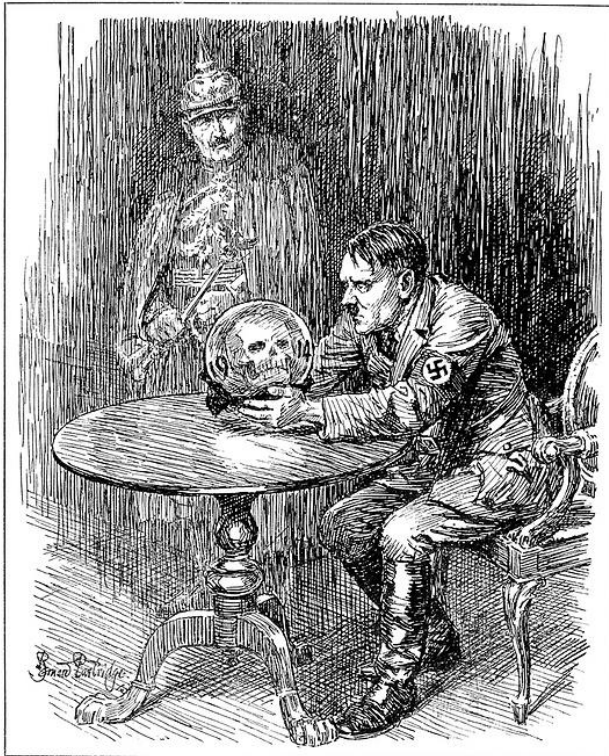
De leden van de Volkenbond kijken verbaasd naar het (buiten de cartoon) gevluchte Duitsland. In het midden van de cartoon staat een pijnbank met verbroken ketenen.

Vertaling:

Hij had toch een plaats in ons midden? Waarom is hij er dan vandoor gegaan?

Bron 5: Kijken in een kristallen bol, een cartoon van Bernhard Partridge uit 1939

THE CRYSTAL-GAZER

Toelichting:

Hitler kijkt in een kristallen bol terwijl de geest van Duitslands verleden (Keizer Wilhelm II) toekijkt. Vastberaden kijkt hij naar wat hij daarin ziet: een schedel met het jaartal 1914.

Bron 6: Kritiek op Russische rol in Tweede Wereldoorlog is onterecht. Geen ander land heeft zo'n hoge prijs betaald voor de overwinning op Duitsland als de Sovjet-Unie. Het past daarom niet om zestig jaar na dato de Russische rol in de Tweede Wereldoorlog in een kwaad daglicht te plaatsen, betoogt Kirill Gevorgian

---

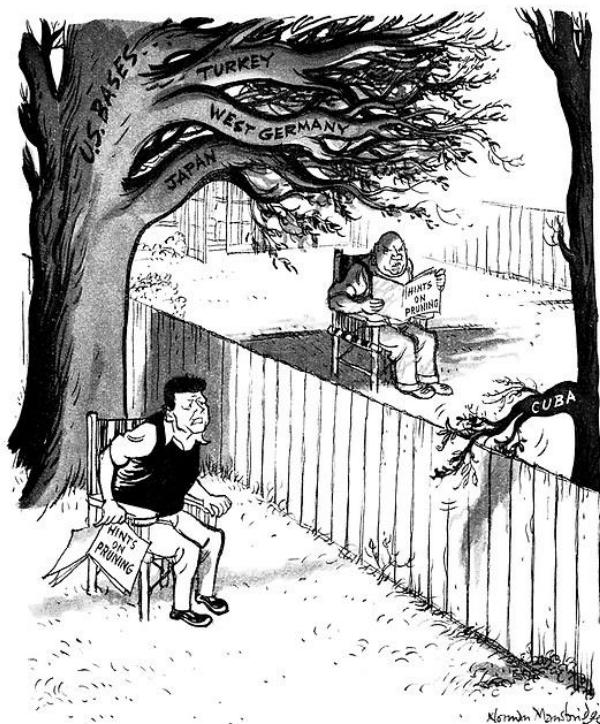
(...) De herdenking van de slachtoffers die zijn geofferd op het altaar van de overwinning van de volkeren van de Sovjet-Unie en de hele mensheid dwingt ons alert te reageren op pogingen de geschiedenis te verdraaien. Veel Russen ervaren het als bijzonder onplezierig dat bij een reeks schrijvers pogingen zijn waar te nemen slachtoffers en beulen, bevrijders en bezetters, over één kam te scheren. Niet meer dan een zure glimlach roepen publicaties op waarin nog net niet wordt beweerd dat de Sovjet-Unie de Tweede Wereldoorlog heeft ontketend en het Molotov-Ribbentrop Pact, de Krim-Conferentie (de conferentie van Jalta) en de bevrijding van de Baltische staten door het Sovjetleger op een geheel nieuwe wijze worden geïnterpreteerd. (...) Wat betreft het Molotov-Ribbentrop Pact: Als dit verdrag vandaag wordt geanalyseerd, mag het bijna een jaar daarvoor ondertekende Verdrag van München niet worden vergeten. Daarin werd Tsjecho-Slowakije meegedeeld dat het binnen een week de provincie Sudetenland moest overdragen aan Duitsland, moest instemmen met territoriale eisen van Polen, en af moest zien van het Trans-Karpatische Oekraïne. Dankzij deze politiek heeft Hitler binnen zes maanden zonder obstakels Sudetenland kunnen innemen en op 15 maart 1939 trok hij Praag binnen. Een van de doelen van de westerse machten in die tijd was het afwenden van een eventuele aanval door Hitler, door hem zijn agressie op het Oosten te laten richten, dat wil zeggen op de Sovjet-Unie. Aan de vooravond van zijn ontmoeting met Hitler, op 12 september 1938, zei de Britse premier Chamberlain: 'Wellicht kan er een voor allen acceptabele oplossing worden gevonden, behalve voor Rusland.' (...)

Bron 7: De conferenties van Jalta en Potsdam

Op Conferentie van Jalta in 1945 worden een aantal beslissingen genomen met verstrekkende gevolgen. Roosevelt, Stalin en Churchill besluiten dat Duitsland en Oostenrijk en hun hoofdsteden in bezettingszones verdeeld moeten worden. Dit worden de Russische, Amerikaanse, Britse en Franse sectoren. Een ander besluit is dat Duitsland flink wat land zal verliezen onder andere door het verschuiven van de Poolse grenzen.

De besluiten van Jalta zijn niet definitief. Tijdens de conferentie van Potsdam komen de Verenigde Staten, de Sovjet-Unie en Groot-Brittannië opnieuw samen. De inmiddels overleden Roosevelt is vervangen door Harry Truman. Hun doel is te werken aan demilitarisatie, denazificatie en democratisering. De nazi partij wordt opgeheven en de vervolging van de nazi's zal vorm krijgen in de Neurenbergprocessen. Er wordt ook een akkoord bereikt over de herstelbetalingen doormiddel van zoals industriële producten en werkkrachten. Ook wordt definitief besloten Duitsland op te delen.

Bron 8: Over de tuinmuur

OVER THE GARDEN WALL

Toelichting:

Chroetsjov en Kennedy zitten in hun tuin te lezen. Ze lezen beiden het boek: "Tips voor snoeien." In de Tuin van Kennedy groeit een boom met daarop VS bases, Turkije, West-Duitsland en Japan. In de tuin van Chroetsjov groeit een boom met een tak met daarop Cuba.

Bron 9: Verzet en propaganda, Duitslandinstituut.nl

De mislukte volksoptocht van 1953 was een groot trauma voor de inwoners van de DDR, maar ook voor de partijtop. De communistische leiders werden zich bewust van de kwetsbaarheid van hun systeem. De bevolking wist zeker dat de SED zou regeren zolang de partij militair gesteund werd vanuit Moskou. (...) Veel intellectuelen en kunstenaars, van wie sommigen de DDR het voordeel van de twijfel hadden gegeven, keerden het communisme na 1953 de rug toe. Een aantal van hen vertrok alsnog naar het Westen. De achterblijvers pleitten, onder invloed van de destalinisatiepolitiek van Chroetjov, voor hervormingen van het systeem en de partij. Hier zat Ulbricht niet op te wachten. Het kwam hem dan ook goed uit dat Chroetsjovs streven naar meer openheid vanwege de opstand in Hongarije en de onrust in Polen in een kwaad daglicht kwam te staan. Nu kon Ulbricht keihard terugslaan. Hij maakte in de periode 1956-1958 korte metten met de oppositie binnen en buiten de partij.

Maar de aanhoudende stroom van vluchtelingen naar de Bondsrepubliek kon hij niet tegenhouden. De jaren tussen '58 en '61 stonden daarom in het teken van een naderende crisis rond Berlijn.

SED = Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (Socialistische Eenheidspartij Duitsland)

Ulbricht = Secretaris-generaal van de SED

Bron 10: Een cartoon uit 2011 over de Amerikaanse aanwezigheid in Afghanistan

Toelichting:

In de cartoon zie je het Amerikaanse leger wegrijden terwijl ze roepen: "We hebben onze doelen behaald." Een Afghaanse strijder met daarachter een vrouw in Boerka zegt: "...Dat is precies wat de Sovjets zeiden."

Bijlage 2: Staatsinrichting

Bron 11: Buurland Nederland moet Venezuela helpen

Via Aruba, Curaçao en Bonaire is Nederland betrokken bij Venezuela. De toestand is er erbarmelijk, schrijven May-May Meijer en Ibelice Engelhardt

---

(...) De inflatie is enorm hoog in Venezuela en de humanitaire situatie erbarmelijk. Er heerst extreme honger en er is een tekort aan medicijnen. Tussen de vier en zes kinderen sterven elke week als gevolg van ondervoeding. Wanhopige Venezolanen die de dramatische toestand in eigen land ontvluchten kijken soms ook uit naar Aruba, Curaçao en Bonaire – (ei)landen die voor de kust liggen van Venezuela en onderdeel zijn van het Koninkrijk der Nederlanden. Hierdoor is ook de Nederlandse regering bij de situatie in Venezuela betrokken. (...) Er moet wat gebeuren om de schrijnende werkelijkheid in Venezuela te veranderen. Buurland Nederland, kom in actie.

Bron 12: Speech koningin Wilhelmina, Historisch nieuwsblad

Op 6 december 1942 verklaarde koningin Wilhelmina dat na de oorlog in het Koninkrijk geen plaats was 'voor verschil van behandeling op grond van ras of landsaard.' Haar woorden waren onbedoeld revolutionair. (...) De vorstin, die tijdens haar leven nooit enige Nederlandse kolonie zou bezoeken, verklaarde bij deze gelegenheid dat 'vernieuwing noodig is in den staatkundigen bouw van het Rijk.' En hoewel Wilhelmina benadrukte niet op de zaken vooruit te willen lopen, sprak zij niettemin van een toekomstig 'Rijksverband, waarin Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao tezamen deel zullen hebben, terwijl zij ieder op zichzelf de eigen inwendige aangelegenheden in zelfstandigheid [...] zullen behartigen'. (...) Deze rede van Wilhelmina wordt wel beschouwd als de aankondiging van het einde van het Nederlandse kolonialisme. (...) Anderzijds is bekend dat het Nederlandse oorlogskabinet door de Amerikaanse bondgenoten was gedwongen een antikoloniale verklaring te laten uitgaan, die moest aansluiten bij de officiële oorlogsdoelstellingen van de geallieerden. (...) Ironisch genoeg sorteerden Wilhelmina's afgedwongen woorden het meeste effect in dat deel van het Koninkrijk waaraan vrijwel niemand bij het opstellen van de rede had gedacht: de Nederlandse bezittingen in de Caraïben. Daar komt in 1942, geheel in de geest van Wilhelmina's redevoering, een dekolonisatieproces op gang, dat uiteindelijk leidt tot de ondertekening van het Koninkrijksstatuut van 1954.

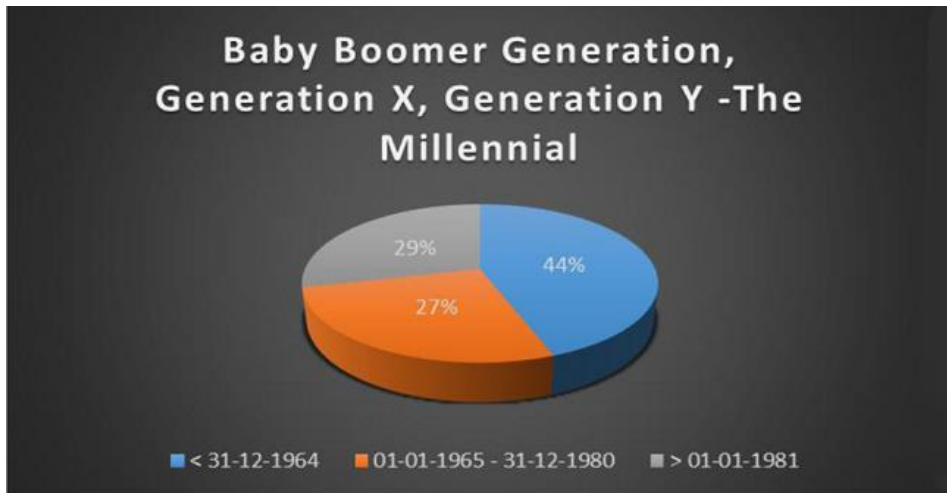
Bron 13: Gouverneur moet tekenen bij het kruisje, Arjen van Rijn

Afgelopen dinsdag meldde het Antilliaans Dagblad dat de gouverneur van Aruba de door de Staten goedgekeurde landsbegroting 2014 nog altijd niet had getekend. Het woord 'weigeren' werd niet gebruikt, maar uit de context werd wel duidelijk dat achter het niet-tekenen een wens vanuit Den Haag schuilging. Gisteren meldde de krant in vervolg daarop dat er met Nederland overeenstemming over de begroting is bereikt (...) De gouverneur is in de eerste plaats en vooral plaatsvervanger van de koning en aldus constitutioneel hoofd van de landsregering. In die hoedanigheid heeft hij het recht om te worden geraadpleegd, te adviseren en te waarschuwen, maar meer ook niet; uiteindelijk zijn de opvattingen van de ministers leidend. Zij leggen rechtstreeks verantwoording af aan het democratisch gekozen parlement, de gouverneur niet. In staatsrechtelijke termen betekent dit dat de gouverneur niet zelfstandig bevoegd is. Botter gezegd: de gouverneur moet altijd tekenen bij het kruisje, of hij dat nu leuk vindt of niet.

Bron 14: Verkiezingsuitslag Aruba 2017

	Partij	Behaalde stemmen	Volle zetels	Restzetels	Totaal behaalde zetels
1	 RAIZ	2.107	0	0	0
2	 UPP PPA	656	0	0	0
3	 MEP	22.061	7	2	9
4	 CURPA	468	0	0	0
5	 POR	5.531	1	1	2
6	 MAS	287	0	0	0
7	 RED	4.166	1	0	1
8	 AVP	23.376	8	1	9
	Totaal	58.652	17	4	21
	Kiesdeler	2.792			

Bron 15: Kiesgerechtigden verkiezingen Aruba 2017

Geboortejaar	Generation Name	Man	Vrouw	Aantal
< 31-12-1964	Baby Boomer Generation	14,410	16,955	31,365
01-01-1965 - 31-12-1980	Generation X	9,356	9,746	19,102
> 01-01-1981	Generation Y -The Millennial	10,175	10,107	20,282
	Totaal	33,941	36,808	70,749

Bron 16: Cauchi Baulo moet dood, Den Cayente, een opinie over Arubaanse verkiezingen geschreven door Arien Rasmijn

---

De regering heeft aangekondigd dat er een poging wordt gedaan om de volgende verkiezingen elektronisch te laten verlopen. Dit, zo blijkt, op advies van de Electorale Raad. Minder aandacht, maar net zo interessant waren de aanbevelingen om het kiezersregister te automatiseren en geen namen en adressen meer om te laten roepen in het stemlokaal en om de indiening van de kieslijsten voortaan anders te laten doen. Geen kleurrijke optochten meer, maar een simpele e-mail naar de Electorale Raad, en basta. Zelf ben ik voorstander van sobere verkiezingen, al was het maar omdat het kiezers dwingt zich te verdiepen in feiten en programma's en politici dwingt om te laten zien dat ze wel degelijk iets te melden hebben. Maar nog belangrijker dan dat, het neemt een niet te onderschatten sociale macht uit handen van de partijorganisaties. Die creepy 'tellers' van de partijen in elk stemlokaal hebben dan geen namen meer om op te schrijven en bij te houden wie nou wel of niet loyaal aan de partij is gebleven. En in deze tijden van sociale mediagevoeligheid zou versobering ook weleens kunnen leiden tot minder hysterisch beleid en perceptiemanagement bij de regering die er uiteindelijk komt. Verkiezingen en politiek zijn serieuze zaken en horen serieus te worden behandeld, zonder fanfare, kandidaten op jetski's, de niet eens zo subtiele intimidatie van 'wij zijn de grootste en wij zien heus wel op wie jij gaat stemmen, dus pas op.' (...) Dat 'het politieke feest' zorgt voor een hogere opkomst is lulkoek. De kleinschaligheid, de bijna verstikkende onvermijdelijkheid van de politiek zelf zorgt voor betrokkenheid. Juist een beetje meer kilte en afstand zou beter zijn voor ons allemaal, en voor de waardigheid van ons politieke systeem. (...)

Bron 17: IMF rondt bezoek Aruba af

De delegatie van het Internationaal Monetaire Fonds (IMF), die de afgelopen anderhalve week onderzoek deed naar de financiële situatie van het land Aruba, is weer thuis. Na een presentatie van de Centrale Bank van Aruba in de Ministerraadszaal, vertrok de groep gisteren aan het einde van de ochtend richting de luchthaven. Het IMF komt elke twee jaar naar Aruba om een goed beeld te krijgen van de sociaaleconomische, fiscale en financiële ontwikkelingen. De laatste evaluatie was in 2015. De delegatie sprak met minister Richard Arends van Economische Zaken en Communicatie en met minister Angel Bermudez van Financiën en Overheidsorganisatie over het regeringsbeleid. Daarnaast werden de Raad van Advies, alle fracties uit het Parlement en de raffinaderij bezocht.

Bron18: Rocco Tjon veroordeelt Mike Eman's beschuldigingen en aanval van het openbaar ministerie

---

Na een speech van Mike Eman gehoord te hebben, is het duidelijk geworden dat hij de leiding neemt in de aanvallen en beschuldigingen op het openbaar ministerie. We hebben vernomen dat Robert Candelaria (ex-hoofdinspecteur van de politie) een beroep gedaan heeft om het Openbaar Ministerie niet onder druk te zetten en de volgende dag valt Mike Eman de goede naam van het Openbaar Ministerie aan. Dit is heel zorgelijk voor onze rechtstaat en ons democratische land. (...) Candelaria heeft schriftelijk verklaard dat hij vertrouwen heeft in ons justitiële systeem. Zijn letterlijke woorden: "Sta me toe om mijn totale vertrouwen in ons justitiële apparaat te bevestigen, omdat ik in dit apparaat heb gewerkt." (Candelaria, 6 oktober 2019). Daarom is het jammer dat hij de volgende dag naast Mike Eman en Arthur Douwers stond en de geloofwaardigheid van de justitiële keten liet aanvallen. (...) Wij zijn heel bezorgd over de harde aanvallen van Mike Eman op het justitiële apparaat.